

Št. 20.

Ljubljana, 16. vinotoka 1892.

XXXII. leto.

Vsebina. Andrej baron Winkler. — Ivan Belé: Kolumbova štiristoletnica. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Naši dopisi: Iz Ljubljane. — Iz kranjskega okraja. — Iz kamniškega okraja. — Iz postojnskega okraja. — Z Rake. — Iz Trsta. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Listnica uredništva.

Andrej baron Winkler,

e. kr. deželni predsednik kranjski in kottak predsednik e. kr. deželnega šolskega sveta, stopil je v stalni pokoj in presvetli cesar ga je tem povodom potém, ko mu je že prej podelil red železne krone in s tem baronstvo, za njegovo dolgoletno zaslužno delovanje zopet odlikoval z velikim križem Frančišek-Jozefovega reda. Postal je dné 18. sušca l. 1880. deželni predsednik, torej je bil že 13. leto na tem odličnem mestu, kar od leta 1848. še ni doživel nobeden deželni načelnik kranjski. Kar smo ob njegovi desetletnici l. 1890. trdili, pri tem ostanemo tudi zdaj, ko zapušča našo ožjo domovino. On je poznal razmere v naši deželi, je po očetovski skrbel za

svojo drugo domovino in je bil obema narodnostima strogo pravičev. Pri svojem nastopu je spoznal, koliko dela je pri nas še treba na šolskem polji in ker je dobro urejeno šolstvo smatral za prvi pogoj narodnemu blagostanju, bil je posebno našemu šolstvu naklonjen. Ljudska šola se je pod njegovo vlado postavila na jedino pravo pedagogično načelo, da je podstava vsemu pouku materni jezik. Brezuspšno, duhomorno in potratno eksperimentiranje z dvema deželnima jezikoma na manj razvitih ljudskih šolah je ponehalo in Slovenci kakor Nemci na Kranjskem imajo vsak za se dobro urejene ljudske šole in je na višje razvitih ljudskih šolah vsakemu otroku prilika

dana, da si za nadaljno šolanje pridobi potrebnega znanja v drugem deželnem jeziku. Ne trdimo, da se je za ljudsko šolstvo že vse storilo, ker tu in tam še manjka ljudskih šol, a to mora vsak razsoden deželan pripoznati, da je v teh 12 letih ljudsko šolstvo navzlic temu, da dežela ni bogata, zelo zelo napredovalo in da gre ta napredek tudi na rovaš očetovske skrbi in merodajnemu vplivu gosp. deželnega predsednika barona Winklerja. Kakor pa je bil skrben za šolstvo sploh, tako mu je bilo tudi učiteljstvo pri srci. Njegovo prijazno in spodbudno

občevanje je moralo vsakega učitelja v njegovom težavnem poslu tolažiti in dvigati. Za njegovega predsedništva so se regulirale plače ljudskim učiteljem in se je osnoval katihetski zakon. Da so bile deželne gmotne razmere bolj ugodne, gotovo bi se bilo tudi v tem oziru več doseglo.

Preblagorodni gosp. baron ostane torej osobito kranjskemu učiteljstvu v trajnem hvaležnem spominu. Po mnogoletnem neumornem delovanju naj še dolgo v sreči uživa zaslužen pokoj!

Kolumbova štiristoletnica.

Govor pri šolski slavnosti.* (Ivan Belè.)

Ljubi otroci!

Danes obhajamo preimeniten god. Zbrali smo se, da praznujemo s celim svetom vred štiristoti rojstni dan Amerike, štiristoletnico, odkar je Krištof Kolumb stopil na Novi svet.

Šesti dan kimovca odjadrale so male tri ladije, katere je Kolumb dobil od kraljev španskih, da gre ž njimi iskat bogato Indijo, mimo skrajnega brega takrat znanega sveta, mimo otoka Ferra, v neznano morje, v Morje peklenske temè, kakor so ga imenovali Arabci. Tisočletne bajke o vražjih pošastih in nepopisnih nevarnostih, ki preže na predrzneže v tem delu morja, so z grozo navdajale priproste mornarje, in tudi najpogumniši med njimi so se plašili nad neskončno daljavo in nad nenavadnimi naravnimi prikaznimi, katere je tu prvikrat opazovalo človeško oko. S prošnjami, z grožnjami, z uporom so silili mornarji nazaj v domovino, in samó Kolumbova neupogljiva vztrajnost

in njegova železna volja jih je gnala naprej, vedno naprej proti zahodu.

Približal se je konec njih trpljenja. Šestintrideseti dan priplavala je z drugimi veselimi znamenji po morji zelena vejica, priča njih rešitve. Vsi so čutili, da se bliža trenutek plačila. Postali so krotki in voljni, in od sreče se jim je sijal obraz.

„Ko je solnce zašlo in so odpeli po svoji navadi „Salve Regina“, zapovedal je Kolumb, naj ladije krenejo naravnost proti zahodu. Nato je sklical svoje ljudi in jih opomnil, da jim je pri odhodu od Kanarskih otokov naročil, naj jadrajo sedemsto milj proti zahodu, potem naj počakajo dne, in videli bodo suho zemljo. „Nocoj, tako upam,“ — pristavil je — „se izpolnijo moje besede. Zato budite in molite!“

* Za učiteljem visita na steni zemeljski poluti, zahodna je zakrila s papirjem in se odgrne pri besedah: „Novi svet je bil najden.“ Nad polutama podoba presvetlega cesarja. Pred učiteljem omarica z najvažnejšimi ameriskimi pridelki. — Po gregorijanskem koledarju pade 12. dan vinotoka devet dnij pozneje, tedaj šele na 21. dan tega meseca.